ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

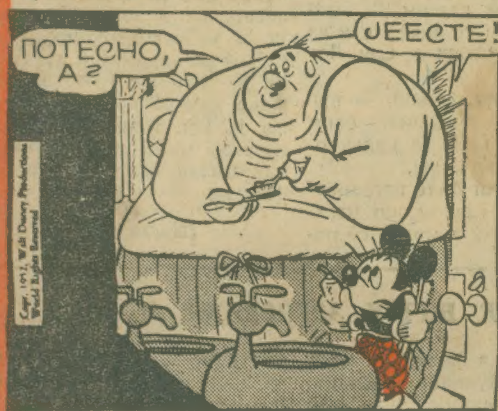
Година XVI — Број 114 — Субота, 6 март 1954

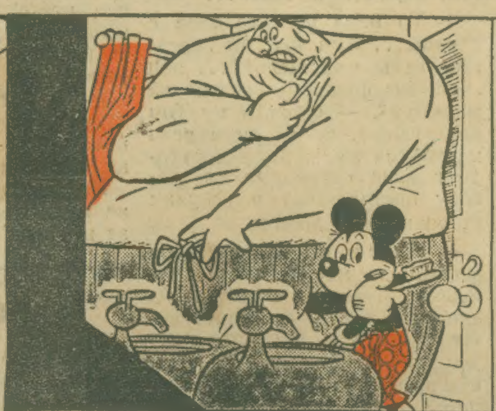

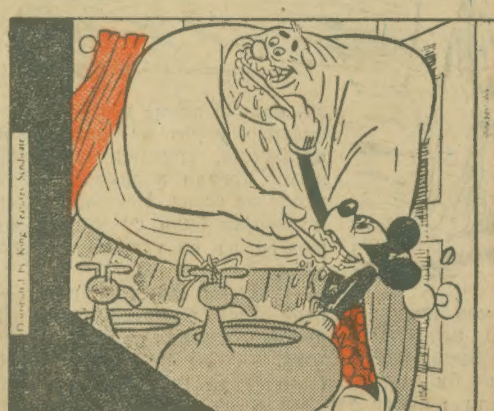
Мики трага за Мула-лом

Нови сапутник

4

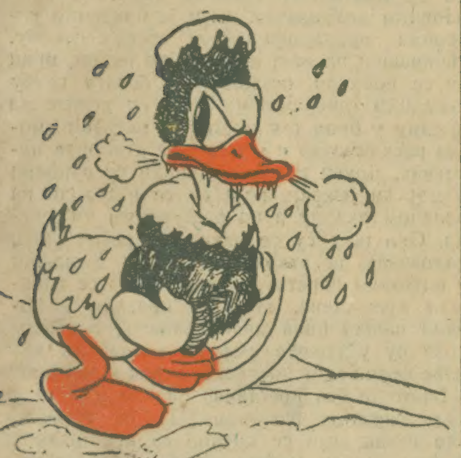

Б. Е. ИРИ

Долина плаве магле

(3)

— Знаш ли ти шта то значи Томе? — настави Ален као да није чуо речи свог пријатеља — Она говори неким прајезиком, језиком од кога су постали и кинески и санскритски, латински и сви остали језици Европе и Азије. Схваташ ли ти шта то значи за историју развитка језика...

— О томе би ти могао и доцније да размишљаш и изводиш закључке, — прекиде га практични Том Кервуд. — У овом тренутку уопште није важно којим језиком она говори. Важно је да је ми бар донекле разумемо. Па чак ни то није најважније. И без тога можемо нешто предузети. Ја ћу сад поново да се спустим у долину и да неког отуд донесем Можда...

— Не, Томе! Мислим да постоји бољи начин, — одврати Ален и показа руком према другом крају долине, који је био затворен високим зидом — Сети се како је онај зид изгледао танак кад смо га гледали из авиона. С друге стране простире се широка, пуста равница. Ако бисмо успели да разбијемо тај природни, камени зид, магла би отекла из долина као вода из вештачког језера кад бране попусте.

Кервуд потврдно климну главом.

— Имаш право. Сад ми је јасно зашто си тако упорно захтевао да понесемо онај сандук с динамитом.

— Да! Ти знаш да сам пошао чврсто решен да одгонетнем тајну ове долине и тиме испуним жељу свога оца. А тајни, као што и сам видиш овде има више него што смо могли и да претпоставимо. — Ален ућута и показа главом на девојку која је замишљено гледала у долину.

Вече се већ приближавало па је логор требало припремити за ноћ. Рамон и Квето брзо су подигли два шатора, а за то време Кервуд је наложио ватру и спремио вечеру. Тек што су почели да једу, спусти се тамна, тропска ноћ којој не претходи сумрак. Девојка је јела заједно с њима Било је очигледно да дуги, тајанствени сан у Долини плаве магле није имао никаквог штетног утицаја на њено здравље и апетит. С времена на време погледала би према тамној долини и тада би се у њеним очима појавио израз у коме су се мешали туга и страх. Но, њен поглед највише се задржавао на Кервудовом лицу и, док би гледала у њега, њеног страха је нестајало. Понекад само, кад би приметила упорни и мрачни поглед водича Рамона, који је седео нешто пострани од осталих, она се примицала ватри као да је тај поглед изазивао неку језу у њој. Ален је био сувише задубљен у размишљање, тако да није примећивао ни њене ни Рамонове погледе.

Кад је обед био завршен, он је поново покушао да разговара с девојком. Говорио је полако, пажљиво бирајући речи. Девојка му је понекад нешто одговарала, но њени одговори нису га, изгледа, задовољавали. Тако се бар чинило Кервуду, који је веома пажљиво посматрао израз на лицу свог пријатеља, трудећи се да по њему погоди колико је Ален успео да сазна. Најзад, и Ален и девојка били су уморни од напора да се узајамно разумеју.

— Нисам много успео, — рече Ален пријатељу кад се девојка повукла у један од шатора. — Све што сам могао било је да јој постављам питања и да на свако сам дам неколико одговора, не би ли ми који од њих био тачан. Нажалост, такав је био, само мали број. Ипак, сазнао сам да се зове Алетха Ангхар, или бар некако слично. Каже да никад није видела људе сличне нама и да не зна колико је дуго била у овој долини. Узгред, Томе, питала ме је за твоје име.

Том се збуњено насмеши и предложи да пођу на починак

Он, Ален и Рамон одоше у други шатор, а Квето, који није могао да схвати да се по лепом и сувом времену може спавати под заклоном, леже пред њихов шатор и мирно заспа.

Јутро је свануло ведро и топло. Пошто су журно доручковали и девојку поверили бризи и старању своје двојице помагача, Ален и Том упутили су се према другом крају долине, желећи да испитају могућности за остварење свог плана. После једног часа нашли су се на рубу узане камене литице, која је, као какав зид, затварала излаз из долине. Зид је при врху био веома танак, а судећи по свему није био шири ни у основи. Ален је претпостављао да је нека давно нестала река продубила планински масив и тако створила ову долину, али, ма колико позивао упомоћ своје знање из геологије, није могао да докучи какав је геолошки поремећај створио ову танку камену брану.

— Можда је то вештачка творевина, — изрече он гласно своју мисао. — Можда су је саградили људи којима је било стало да долину потпуно отсеку од осталог света...

— То нема никакве везе с науком... баш као ни „средства за конзервирање“... или „животне функције сведене на минимум“, — одврати му Том подругљиво, истим оним речима којима му је Ален претходног дана одговорио на његову претпоставку о уснулим становницима долине.

— Изгледа ми да ћу ускоро морати да мењам своје мишљење, Томе, — признаде Ален мало горко. — Ништа више не разумем, нити што смем да тврдим. Можда ће нам ствари постати јасније кад срушимо ову брану, за коју не знамо чак ни то да ли је природна или вештачка.

— Слажем се, — одврати Кервуд. — Ја сам за брза решења. Десетак динамитских патрона и свршена ствар. То би пробило и масивнији камени зид. Значи, на посао!

Док су се враћали у логор, још једном су до детаља претресли свој план и одлучили да још у току дана изврше све припреме, како би сутра, у рану зору, могли да приступе најважнијем делу: минирању каменог зида који је затварао долину. Кад су се већ приближили логору, од кога их је одвајала још само једна широка стена коју су морали да заобиђу, зачули су оштар, престрашен женски крик. Без размишљања, Кервуд потрча колико су га ноге носиле. Чим је избио иза стене било му је јасно да су он и Ален стигли у прави час. Квето је лежао опружен на земљи, склопљених очију, док је Рамон држао девојку за мишице, покушавајући да је привуче к себи. Она се очајнички бранила, ударала га главом у груди, отимала се и звала упомоћ.

У једном скоку Кервуд се нађе поред Шпанца, докопа га за раме, окрете га к себи и тада га песницом снажно удари у вилицу. Рамон посрте, паде на колена и најзад се испружи по земљи. Ослобођена девојка зајеца грчевито и припи се уз Кервудову мишицу. Он је поглади по коси, а затим се окрете Рамону, који је, трљајући једном руком браду, покушавао да се подигне и ослони на лакат.

— Ако се још једном нешто слично догоди, — рече му Кервуд претећим гласом, — можеш одмах да се пакујеш и да се пешице вратиш у Сан Лоренцо.

— Опростите, сењор, — промуца Рамон уплашен овом претњом. — Томе је крива ова проклета врућина.

Иако су речи биле изговорене понизним гласом, по изразу његових очију могло се погодити да он неће тако лако прећи преко овог ударца.

— Гадан тип, — пришапну Кервуд Алену, који је баш у том тренутку стигао. — Не бих се зачудио ни да га видим с ножем у руци. Било би најбоље да га се отресемо.

Ален је замишљено гризао усну.

— Не можемо сад да траћимо време да би га авионом пребацили у Сан Лоренцо. А ипак га не можемо једноставно отерати и приморати да се пешице враћа, јер би имао да пређе толике стотине километара, и то кроз ове врлетне и непроходне планине. Нека засад остане, али ћемо морати да га стално држимо на оку.

Једно ведро воде брзо је освестило младог Индијанца. Кад се подигао, Квето непријатељски погледа Рамона, који се лагано удаљавао од логора.

— Он ударио камен о моју главу, — рече он Алену. — Он рђав човек.

Пре но што је пала ноћ, Ален, Кервуд и Рамон отишли су до авиона, који се налазио неких петнаестак миља далеко од логора. Вратили су се отуда доњим путем, и то не у логор, већ у подножје зида који је затварао долину, носећи са собом динамит и друго што им је било потребно за минирање камене преграде. Остало им је још толико времена да поставе мине, тако да су ујутру имали само да потпале фитиље.

(Наставиће се)

Нов начин загревања челика

Пре ваљања челик се сада загрева у индукционим пећима ниске фреквенције, што иде брже, а и трошкови су мањи. Стручњаци изјављују да се тако блок хладног челика тежак 750 килограма за 50 минута загреје до 1200 степени колико је потребно да би се могао ваљати, док је досадашњим начином загревање трајало више часова.

Раније су се челични блокови загревали споља, то јест топлота је постепено продирала ка средишту. Међутим, при индукционом загревању топлота настаје у самој његовој унутрашњости. Блок се стави у цев која се напаја наизменичном струјом. Индукцијом, струја се преноси у челик и она у њему развија све већу и већу топлоту. Засад се индукционим путем при ниској фреквенцији загревају негвоздени метали и ковачки челик, и то комади одређене величине. Опити се врше са челиком који не рђа, челиком сиромашним у угљенику, силицијум-челиком и челиком за израду разних алата.

БРОД ЈЕ КРЕНУО пре 2.200 година...

Августа 1952 године почео је обиман и необично занимљив рад на вађењу са морског дна једног старог грчког брода који је пре 2.200 година потонуо у близини марсејске обале. У неколико наставака изнећемо како је брод откривен, како су вађени остаци бродског товара и чиме се све наука обогатила захваљујући пукој случајности која је довела до овог открића.

Веома прометни и бучни Марсеј, по величини други град у Француској и светска лука још од VI века пре нашег рачунања времена, претставља праву људску кошницу на неплодној и дивљој обали Јужне Француске. Јужно од града диже се кршевит масив који морепловцима излаже свој пусти, назубљени ланац голог кречњака расутог све до плићака око усамљених острва.

Крајње острво идући на исток личи на ледену санту. Маестрал га је тако огулио и таласи тако страховито оглодали да је добило фантастичне облике. Тај предео који би пре одговарао Огњеној Земљи налази се на непуних двадесет километара од овог познатог светског пристаништа.

Августа 1952 ова негостољубива стена постала је средиште необичне активности, која је довела у забуну околне рибаре. Пловећи поред ње, прво су капетани бродова опазили познати светионички тендер „Леонор Френел“ како полаже у плићак тешку пловећу плутачу. Затим се могао видети „Калипсо“, брод за океанографска истраживања, како, пушећи се и ношен таласима, пристаје уз плутачу. Иако чврсто усидрен, брод је тога пролећа једва одолевао честим и јаким ветровима, док је око њега све врвело од чамаца, бродића за снабдевање, јахта и моћних крстарица. Једног дана на острво се искрцало неколико људи и стали да се пужу уз литицу, да би у стени начинили овеће заравни. После тога, оруђе и спрема пребачени су са плутаче на ове заравни, а са брода „Калипсо“ положен је дуг дрвени балван до цементираног удубљења. Пошто је причвршћен, постављене су цеви и јака ужад за дизалицу. Најзад, на стрмом гребену подигнута је лимена, жуто обојена зграда, у којој су рибари, кад јутром или вечером пролазе, увек могли видети електричну светлост.

Преко целог дана на радилишту је владала велика живост. Људи су јурили горедоле, а брујање машина разлегало се пучином. Рониоци су сваки час нестајали у морским дубинама. С времена на време један човек опалио би у води пушку, позивајући рониоце на копно, а тада би они израњали из мора покривени дебелим слојем алги и блата, вукући тешке корпе препуне разних предмета боје наранџе. Гледајући све то, рибари су само вртели главом и говорили: „Ту је сигурно нека басословна ризница. Ови ће напунити златом своје џепове“.

Рибари су делимично имали право. „Калипсо“ је заиста трагао за ризницом једног античког трговачког брода који је носио читаво благо. На њему је било бар пола милиона килограма разних предмета, али предмета који немају трговачку вредност! Уместо златних и сребрних полуга и драгог камења, истраживачи су износили на светлост дана једну занимљиву причу из старих времена, причу коју су вероватно овако причали људи 230 година пре наше ере на трговима Атине и Сиракузе:

— Чуо сам да је потонула велика лађа с вином која је припадала Марку Сестију. Питам се да ли ће он сад бити у могућности да заврши своју вилу коју гради на Делосу.

Данас, после готово 2.200 година, ми, ево, поново говоримо о овом догађају!

Злосрећни брод био је прилично велик, тако да га весла нису могла покретати, али се ипак није могао убројати у праве галије. Он је вероватно имао само једну огромну катарку, на којој су висила једра сашивена од бивољих кожа.

Лађа је кренула из трговачке луке светог острва Делоса, на коме је према грчкој митологији рођен бог Аполон, носећи драгоцени товар егинског вина, које се налазило у земљаним судовима — амфорама. Пошто је требало путовати далеко на запад, судови с вином били су сложени у најдоњим просторијама брода, испод главне палубе.

Брод је пролазио крај питомих грчких острва, која су се надовезивала једно на друго, означујући морепловцима пут. Запловио је затим преко опасне јонске пучине и људи су изгубили из вида копно, да га више не угледају све док се нису примакли обалама Италије. Велики једрењак прошао је кроз Месински Мореуз и упутио се у северозападну луку, која се данас зове Напуљ, где је узео велик товар црног лакованог посуђа које су у то време грчки грнчари у великим количинама производили у својим насеобинама у Италији. Ова роба смештена је такође на дно, поред амфора с вином. Просторије главне палубе биле су такође крцате. У њима су се налазиле витке римске амфоре пуне руменог лацијумског вина. Врло вероватно да је његов произвођач био Тит Луције, један од чланова познате виноградарске породице са сабињанских брежуљака у близини Рима.

Грчки једрењак пловио је даље, кроз Тиренско и Лигурско Море. Он је био преоптерећен, јер су трговци хтели да остваре што већу добит. У Масалији — данашњем Марсеју — стоно посуђе било је нарочито цењено, а за једну амфору вина могао се и роб купити. Лакоми на зараду, власници су забродили с превеликим товаром, мада су знали да ће пловидба бити опасна. У сваком случају, брод је стигао до пусте обале јужно од Масалије и — одједном нестао у процепу између стена, на самом домаку жељене луке. Како је дошло до несреће може се само претпостављати.

Решење једне друге загонетке о овом потопљеном броду налази се у бродској каси, за којом се сада трага у морским дубинама. Према тадањим обичајима, на броду је сигурно постојало такозвано „благајничко сандуче“. Комади бронзаног или сребрног новца који се у њему налазе пружиће једног дана тачне податке о правцу кретања брода и години кад се несрећа догодила.

Брод је тонуо лагано дуж подводне литице и прошао је крај џиновских камених „лепеза“, најлепших које се у мору могу видети. Товар Марка Сестија отишао је на дно мора усправно, пристајући кобилицом брода уз стрми стеновити гребен. Тако је море примило једрењак под своје окриље.

Одмах су разни црви почели да га нападају. Али, стари бродоградитељи облагали су целокупно бродско корито танким оловним покривачем, који је бакарним ексерима причвршћиван за дрвену основу. Наишавши на овај непробојни оклоп, црви су се повукли, остављајући богату гозбу наредним генерацијама, које су успеле да продру у брод тек пошто се метални омотач расклиматао и у њему се створиле пукотине. Други напад извршили су сунђери и морски јежеви, који су се населили на оловном оклопу и по растуреним амфорама. Око њих су се окупљале разне рибе, радознале да утврде ко су ти дошљаци у њиховом царству. Октоподи су се извијали дуж стена, да би у празним амфорама нашли нова пребивалишта, а главонози су у грлиће амфора довлачили комађе сломљеног посуђа, шљунак и шкољке.

Блато је без престанка падало у воду у виду снежних пахуљица. То је, уствари, био песак који се крунио са кречњачких зидова. Поред песка који је киша спирала са стења, на потонули брод таложили су се скелети милијарди морских животињица угинулих у току дугих векова. Под све већим теретом, главни део палубе, који је ионако био претоварен, поклецнуо је и срушио се на дно, на грчке амфоре и кампаниско посуђе и разбацао их на све стране. Затим се једрењаков бок стао лагано отварати, толико лагано да му је за то требало можда пуних 200 година.

Блато се таложило на скрхани брод и кроз цео Средњи век, прекривајући олупину и штитећи је од разарања многих природних непријатеља. Затим, можда у време кад су Хенрик Морепловац и Магелан откривали нове крајеве света, одозго, са високих стена, почело је да пада у воду велико камење.

(Наставиће се)

Гибралтар

У свету има доста важних и чувених копнених утврђења и поморских ратних база који имају дугу, често и бурну, историју. Али, можда ниједно није тако познато широм света као Гибралтар. Гибралтар је важна, јако утврђена поморска ратна база која припада Великој Британији. Само утврђење налази се на једној стени — рту на самом југу Шпаније. Оно, уствари, господари пролазом, Гибралтарским Мореузом, из Атлантског Океана у Средоземно Море. Гибралтарски Мореуз није свуда подједнако широк ни дубок, али се узима да му је просечна ширина преко петнаест километара, а дубина око 450 метара.

Гибралтарски Мореуз био је познат и народима Старог века: Феничанима, Картагињанима, Грцима и Римљанима, који су кроза њ пролазили у Атлантски Океан. Уствари, он је у то доба био важан мост којим су народи са обала Средоземног Мора долазили у додир са онима који су живели на острвима и обалама Атлантског Океана. Картагињани су га дуго држали у својим рукама и највише су га они користили. Једно време у Средњем веку он није био толико важан, али кад су почела путовања у Нови Свет он добија поново велики значај, који све више расте, а нарочито у Новом веку. Тај значај он и данас има и стално је у средишту међународне политике.

У Старом веку Гибралтар је називан Херкуловим Стубовима, јер су народи тога доба веровали да је Херкул подигао на обе обале, европској и афричкој, по један стуб као знак докле је допро на запад. Само име Гибралтар значи Тариков брег. То име добио је по арапском војсковођи Џебел ел Тарику, који је с војском продро у Шпанију 711 године. После Арапа узели су га Шпанци, али за време шпанског рата за наслеђе изненада су Гибралтар напали Енглези, 3 августа 1704 године, па га и данас држе.

Гибралтар није само утврђење, него и градић у коме живи око 25.000 становника. Осим тога, он је важан трговачки центар, нека врста посредника између Африке и Енглеске.

СНАГА ЖИВОТИЊА

Појединe животиње, нарочито кад су разјарене или кад нападају свој плен, могу да развију џиновску снагу. Тако је лав у стању да убије зебру једним јединим снажним и вештим ударцем шапе у главу. Забележени су и случајеви да лав без великог напора зграби у своје чељусти вола који је трипут тежи од њега и заједно с њим прескочи преко ограде високе један метар. Запажено је такође да чак и мирна крава, кад се наљути, може да развије велику снагу. Недавно се у Француској једна крава устремила на коња на коме је јахао човек. Она је набила коња на рогове и носила га у трку, заједно с јахачем преко стотину метара. Што се тиче снаге такозваног златног орла, у томе се не слажу сви зоолози. Једни сматрају да он није у стању да понесе терет већи од своје тежине, док је ирски биолог Мак О'Кели забележио случај који је лично видео кад је златни орао у кљуну пренео једну девојку преко реке на суседну обалу. Инсект јеленак необично је снажан. Он може да понесе терет 850 пута већи него што је сам тежак. Кад би слон хтео да понесе толики терет сразмерно својој тежини, онда би требало да натовари на леђа читаву једну лаку крстарицу.

Што се тиче брзине, за најбржу животињу сматра се јужноамерички гепард, звер из рода мачака. Он је бржи чак и од леопарда. У потери за пленом, он у року од три секунде, рачунајући од тренутка првог скока, развије брзину од 70 километара на час. Највећа брзина коју он може да достигне износи 108 километара на час. Тада гепард прелази 30 метара у секунду.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Добитници Нобелове награде за књижевност од 1901 до данас

Шведски хемичар и проналазач динамита Алфред Нобел (1833—1896) завештао је 27 новембра 1895 године да се после његове смрти деле награде, такозване Нобелове награде, свим оним лицима која су у протеклој години учинила највећу услугу човечанству у области: хемије, физике, књижевности, медицине и у раду на одржању светског мира. Овде ћемо набројати имена књижевника који су добили те награде од 1901 године до данас.

1901 Сили Придом (Француска)
1902 Теодор Момзен (Немачка)
1903 Бј. Бјернсон (Норвешка)
1904 Фредерик Мистрал (Француска) и Хозе Ешегарај (Шпанија)
1905 Хенрик Сјенкјевич (Пољска)
1906 Ђ. Кардучи (Италија)
1907 Радјард Киплинг (Енглеска)
1908 Р. Ојкен (Немачка)
1909 Селма Лагерлеф (Шведска)
1910 П. Хејзе (Немачка)
1911 Морис Метерлинк (Белгија)
1912 Г. Хауптман (Немачка)
1913 Рабиндранат Тагоре (Индија)
1915 Ромен Ролан (Француска)
1916 В. фон Хајденштам (Шведска)
1917 К. Гјелеруп и Х. Понтопидан (Данска)
1919 К. Шпителер (Швајцарска)
1920 К. Хамсун (Норвешка)
1921 Анатол Франс (Француска)
1922 Х. Бенавенте (Шпанија)
1923 В. Б. Јетс (Ирска)
1924 Владислав Рејмонт (Пољска)
1925 Бернард Шо (Ирска)
1926 Г. Деледа (Италија)
1927 А. Бергсон (Француска)
1928 Сигрид Ундсет (Норвешка)
1929 Томас Ман (Немачка)
1930 Синклер Луис (САД)
1931 Е. А. Карлфелт (Шпанија)
1932 Џ. Голсворти (Енглеска)
1933 И. Буњин (Русија)
1934 Л. Пирандело (Италија)
1936 Е. О'Нел (САД)
1937 Р. М. ди Гар (Француска)
1938 П. Бак (САД)
1939 Ф. Е. Силанпе (Финска)
1944 Ј. Јенсен (Данска)
1945 Л. Г. Мистрал (Чиле)
1946 Х. Хесе (Шведска)
1947 А. Жид (Француска)
1948 Џ. Ст. Елиот (Енглеска)
1949 В. Фокнер (САД)
1950 Б. Расел (Енглеска)
1951 Пер Лагерквист (Шведска)
1952 Франсоа Мориак (Француска)
1953 Винстон Черчил (Енглеска)

Награде нису дељене због рата 1914, затим 1918, 1940, 1941, 1942 и 1943 године. Сем тога, награда за књижевност није подељена ни 1935 године.

ВЕШТАЧКИ ПЉУСКОВИ

У „тропској лабораторији" једне електротехничке фирме у Лидсу производе се не само вештачки пљускови који су веома важни за тропске крајеве, него и одређена температура под којом најбоље напредују штетне гљивице. Лабораторија има задатак да темељно испита електричне уређаје којима се производе пљускови, а који су намењени тропским крајевима.

Буринка, зворникуша и папучара

Река Дрина не може се преко целе године искористити за саобраћај због особина њеног тока и корита. Године 1891 пуштене су у саобраћај на Дрини мање парне лађе, које су могле да плове са товаром од 110 тона све до Зворника. Пловидба од Брчког до Зворника трајала је 24 часа, а од Зворника до Брчког 8 и по часова, јер је лађа ишла низводно. Данас се за саобраћај на Дрини употребљавају нарочите лађе са веслима које плове од Бајине Баште и Љубовије до Рача на Сави. Познате су лађе које имају имена: буринка, зворникуша и папучара. Те лађе називају се

буринкама по оном делу лађе у коме стоје момци за време веслања, а тај део назива се бурун. Зворникушама се називају по томе што их једино има у лиманима код оба Зворника и код села Дивича, док се папучарама називају зато што имају облик папуче. Те лађе дуге су око двадесет метара, а у средини су широке 2,5 до 3 метра. Као добри лађари од старине су познати сељаци из дринских села Дивича и Малог Зворника. Томе послу углавном су се одавали они који нису имали довољно земље за обрађивање, па су имали обичај да кажу како „живе од Дрине". Раније су се лађе буринке спуштале све до Београда.

Шта све значи реч „стил"

Реч стил (грчки стилос, латински стилус) првобитно је означавала зашиљену металну писаљку којом су стари Грци и Римљани писали по навоштеним таблицама. Доцније је ова реч означавала и друге ствари и појмове, па ћемо неке од њих набројати.

Тако, стил означава начин изражавања и писања мисли: у прози, поезији, беседништву итд., па се, на пример, говори о лаком, простом, природном, извештаченом, кићеном, узвишеном, тешком, благом, оштром, звучном и заједљивом стилу. Он означава начин писања својствен неком великом писцу: Горком, Балзаку, Дикенсу, Толстоју, Мопасану, Гетеу итд.

У ликовним уметностима стил је уметнички укус, облик приказивања, уметнички правац, начин давања облика итд.

Поред овога, о стилу се говори приликом уметничког изражавања у архитектури, о намештају и другом што је карактеристично за поједине епохе, средине или народе. Од архитектонских стилова у историји су најпознатији: египатски, асирски, дорски, јонски, коринтски, романски, византиски, арапски, готски, ренесансни, барокни, модерни, индиски, кинески, јапански итд. У намештају су нарочито познати стилови неколицине француских владара. Тако се говори о стилу Луја XIII, XIV, XV и XVI.

АСАСИНОВ КРАЈ

Иако је дошао на свет у непроходној бразилијанској џунгли Мато Гросо и није имао господара, велики црножути јагуар имао је своје име. Каубоји и ранчери назвали су га Асасино — убица. То име било је познато свим становницима у околини, јер није било ниједног ранча на коме Асасино није растргнуо бар две-три краве, овце или коња..

Асасино није увек био тако крвожедан. Нападао је, додуше, и дивље и домаће животиње, али само кад је био гладан. Једног дана, кад се мирно одмарао на дрвету, наишао је неки ловац и испалио на њега један метак. Рањена животиња скочила је с дрвета, а ловац је побегао оставивши своје псе, које је разбеснели јагуар искидао на комаде.

Отада нико више није видео Асасина на дрвету. Својим изоштреним инстинктом он је схватио да јагуар на дрвету претставља одличну мету за ловца и зато се кретао само кроз густу, високу траву џунгле. Од дана кад је био рањен, Асасино нарочито није трпео ловачке псе и убијао их је без милости. Створио је чак и нарочиту тактику у својој борби против њих: пошто би их намамио на свој траг и они стали да га гоне кроз високу траву, он би скренуо с пута, начинио у трку велики полукруг, вратио се на сопствени траг и ту би, скривен у неком жбуну, чекао. Кад би пас, трчећи по трагу, протрчао поред њега, Асасино би му скочио на леђа и у тренутку га растргнуо.

Исти маневар понављао би се неколико пута, све док му и последњи од паса који су пошли у потеру за њим не би „допао шапа". Но, Асасино није нападао само псе, већ и људе и стоку са околних ранчева.

Једнога јутра Асасино је напао стоку коју је чувао Хозе Рамос, један сиромашан каубој запослен на неком великом ранчу, и за тили час убио дванаест крава. То је био трећи губитак сиромашног каубоја, који је, по уговору, морао да надокнади своме газди сваку штету. А дванаест крава су више но што је износила Рамосова годишња зарада. Ван себе од очајања, Рамос се одлучио да поведе борбу против Асасина. Због тога је отишао до Саше Сиемела, досељеника из Летоније, који је као ловац и истраживач провео читав живот у бразилијанским џунглама и до тог времена убио преко три стотине јагуара.

— Молим вас, пођите са мном и поведите своје псе хајкаче, — рекао је Рамос ловцу. — Асасино је опет почео да дивља. Јутрос ми је заклао дванаест грла стоке.

— Жао ми је, Хозе, — одговорио му је Сиемел, — али мој пас предводник је угинуо, а остале би Асасино савладао као од шале чим би му наишли на траг.

— У том случају ја ћу поћи на њега сам, без паса. Ја морам да убијем тога ђавола, јер ће ме иначе потпуно упропастити, — рекао је Хозе мирно и вратио се на свој ранч.

После неколико дана Сиемел је видео јато птица-лешинара, које су лагано кружиле изнад једне чистине усред џунгле. То је могло да значи само једно: Асасино је опет неког заклао. У истом тренутку Сиемел је угледао једног коњаника који се у галопу приближавао. Била је то Марија, Хозеова жена. Њен коњ имао је две дубоке бразготине на сапима, из којих је још лила крв.

— Хозе је отишао у потеру за Асасином и... ево... само се коњ вратио, — једва је промуцала.

Сиемел је брзо оседлао свога коња, везао ременом Парда, Винта и Леона, своја три пса, и пошао с Маријом да тражи Хозеа. Тек што су изишли на капију, за њима је полетео Тупи, псић кога је Сиемел тек почео да дресира за хајкача. Ловац је био приморан да се врати и да га чврсто веже за дрво.

Јато лешинара било им је најбољи путоказ. Тек што су избили на чистину у џунгли, угледали су на трави тело неког човека. Био је то Хозе. На њему су се јасно видели трагови Асасинових канџи. Чим су Хозеово тело пренели на ранч, Сиемел се вратио у џунглу.

Његов план био је једноставан, али опасан. Знао је да против Асасина не вреди употребити пушку, јер се јагуар не може оборити једним метком, а Асасино је био толико брз и окретан да ловац не би ни имао времена да поново опали. Зато је Сиемел узео кратко индијанско копље и лук са стрелама. Пси, на које је Асасино најрадије нападао, имали су да послуже као мамац.

Сиемел је одвезао псе и кад су они јурнули кроз траву он је потрчао за њима, трудећи се да не заостане сувише. Није прошло ни десет минута, а он је зачуо страховит псећи урлик. Потрчао је још брже и готово се саплео о пса Парда, који је лежао у трави раскиданих слабина. Сиемел се није задржао поред њега, већ је трчао даље, да му остала два пса не би умакла. Али, поново се зачуо урлик рањеног пса: Асасино је убио и Винта. Пет минута после тога Сиемел је налетео на искомаданог Леона, свог последњег пса.

Ловац је стајао усред џунгле, не знајући шта да чини. Изненада, зачуло се радосно скичање и из једног оближњег жбуна излетео је псић Тупи, који је био прегризао ремен и пошао трагом свог господара. Сиемел је спустио копље на земљу и сагнуо се да узме штене. У истом тренутку трава се заталасала. Сиемел је затегао лук и пустио стрелу. По брзом и наглом таласању траве, знао је да је јагуар погођен. Да ли је рана смртоносна или је стрела само окрзнула Асасина, Сиемел није знао. Пустио је и другу стрелу према месту где се трава највише повијала.

Изненада, дуго жућкасто тело изронило је из траве и јагуар је јурнуо преко чистине. Из рамена му је вирио крај стреле. Рањени Асасино трчао је према једном дрвету, да на њему потражи заклон и уточиште, мада се од свог првог сусрета са човеком никад више није успео на дрво. Но, изгледа да је мржња према псима била јача од бола, јер кад је Тупи залајао јагуар се окренуо и лагано пошао према ловцу и псу. Сиемел је то и желео, јер му је од оружја било остало само копље.

Човек и јагуар приближавали су се лагано један другом као да одмеравају своје снаге. Кад се растојање између њих смањило на пет метара, на врх оближњег дрвета спустила се са злослутним крештањем једна птица-лешинар. Сиемел је инстинктивно дигао главу, а у истом тренутку Асасино је скочио. Ловац је ипак био толико присебан да скочи устрану и да, окренувши се на пети, забоде јагуару копље у грло. Копље није продрло дубоко и Сиемел га је брзо и лако ишчупао. Јагуар је посрнуо, а затим је, режећи, стао пред ловца. Изгледало је као да размишља да ли да га нападне или да узмакне. Сиемел је напрегнутих нерава чекао напад. Размак између њега и звери бис је веома мали, тако да није имао простора ни да замахне копљем. Једино је могао да држи копље испред себе и да на његов врх дочека јагуара. Минути, дуги као вечност, протицали су, а животиња се није покретала. И баш кад се Сиемел осврнуо да потражи неку гранчицу којом би надражио јагуара и натерао га на скок, Асасино је, скупивши последње снаге, скочио. Но, скочио је на врх копља, које му се зарило између кључних костију.

Сиемел је пре Асасина убио преко три стотине јагуара. Али, ниједан од њих није се борио с толиком снагом, до последњег тренутка. Иако готово прикован копљем за земљу, ударао је својим огромним шапама, гризао држак копља и бесно режао. Чак и кад је сасвим клонуо, његове канџе су још гребле земљу.

Живи „радари"

Кад би човек правио поређење између појединих животиња и, као што то раде зоолози, покушао да их према њиховим особинама сврста у групе, сигурно му никад не би пало напамет да слепог миша и делфина стави једног поред другог. Па ипак, те две тако различите животиње имају једну заједничку особину, иначе непознату код осталих животињских врста: да се у ваздуху, односно у води, оријентишу помоћу „радара". Наиме и слепи миш и делфин испуштају за наше уши нечујне звуке, чији их, такође нечујни, одјеци упозоравају на препреке које се налазе на њиховом путу. Ова особина слепог миша већ давно је позната научницима, али да се и делфин креће и оријентише помоћу „радара" — откривено је тек недавно.

Једна група истраживача, океанографа недељама је пратила јата делфина у водама око Флориде и у Карипском Мору. Помоћу нарочитих, веома осетљивих, подводних микрофона научници су открили да делфини без престанка испуштају звучне сигнале. Одјеци тих сигнала служе делфинима да одреде дубину мора или раздаљину од неке препреке. Кад су они били снимљени на магнетофонску траку, а затим појачани, утврђено је да делфини испуштају две врсте звукова. Једни су слични цвркутању канаринке и трају око пола секунде, док други, брзи и учестани, потсећају на куцкање детлића у дрво и понављају се од пет до стотину пута у секунди.

Одјек ових сигнала налази се некад изнад, а некад испод наше звучне, тј. чујне границе. Научници сматрају да краћи, нечујни звучни таласи, односно њихови одјеци, тачно извештавају делфина о величини, облику и положају препреке, док им дужи и чујни таласи служе само за грубо оријентисање.

Прва песма снимљена на грамофонску плочу

Крајем јула 1877 године Томас Алва Едисон, проналазач грамофона и грамофонске плоче, успео је да на једном ваљку обложеном станиол-папиром први пут сними људски глас. Тај ваљак био је претеча грамофонске плоче и на њему је Едисон снимио песмицу коју је још као дете научио. Њена прва строфа гласи: „Марица је имала мало јагње, руна бела као снег. Куд год је Марица ишла, јагње је увек било уз њу".

Песмицу о малој Марици и њеном белом јагњету написао је амерички књижевник Хенри Раулстон. Једнога дана, кад је већ био познат у књижевном свету, Раулстон је отишао да посети основну школу у којој је срицао прве слогове и стицао прва знања. У школи се ништа није било променило. Зидови учионице били су украшени истим сликама, а за катедром седела је Поли Кимбол, његова некадашња учитељица. Само, у време кад је он седео у школској клупи она је била млада, тек постављена учитељица, док је сад њена коса била потпуно седа.

Раулстон је сео у последњу клупу и са осмехом на лицу стао да посматра дечаке и девојчице који су сад заузимали клупе у којима је некад седео он са својим друговима. Успомене из детињства јављале су се једна за другом и тешко би било рећи да ли се Раулстон осмехивао малишанима који су сад седели у клупама или самом себи и некадашњим својим друговима чија су лица у његовом сећању наједном постала тако жива.

Изненада, из последњих клупа зачуо се неки чудан звук. Пробуђен из својих сањарија, Раулстон је збуњено погледао по разреду, јер му се учинило да је чуо неко необично тапкање. У исто време и стара учитељица прекинула је писање по табли и окренула се. Њен искусан поглед одмах је запазио да једна девојчица покушава да нешто сакрије

под клупу. — Мери Елизабет Сојер, изиђи из клупе и дођи овамо! — мирно је казала. Дрхтећи целим телом, девојчица је пошла према катедри. За њом је тапкало мало, бело јагње, чије су живахне очи радознало гледале по учионици.

— Ово је школа, а не тор за овце! — укорила је учитељица уплашену девојчицу.

— Знам, госпођо, — одговорила је девојчица дрхтавим гласом. — Жао ми је што сам то учинила, али... његова мајка је угинула и оно је било тако усамљено и жалосно да га нисам могла оставити код куће...

Један од дечака пригушено се насмејао, а на то је читав разред прснуо у смех. И стара учитељица се смешила. Девојчица, очију пуних суза, обгрлила је јагње око врата и изишла из учионице.

Идућег дана Раулстон је поново отишао у школу. У спољашњем џепу његовог капута налазио се брижљиво савијен табак хартије. Кад је ушао у школско двориште, најпре је угледао малу Марицу како, сва румена у лицу, стоји пострани од осталих дечака и девојчица који су је задиркивали због њеног јагњета, „новог ученика", како су га називали. Раулстон је приметио да се девојчица једва уздржавала да не заплаче. Кад јој је пришао и помиловао је по лицу, дуго задржаване сузе наједном су потекле.

— Ево, донео сам ти нешто што сам написао само за тебе, — рекао јој је и извадио хартију из џепа.

Девојчица је бојажљиво развила хартију и стала да чита. Већ после првих стихова, по њеном, од суза мокром, лицу разлио се осмех. Песма је почињала овако:

Марица је имала мало јагње,
руна бела као снег.
Куд год је Марица ишла,
јагње је увек било уз њу.

Ето, ту малу, једноставну и истиниту песмицу о девојчици којој је било жао да остави јагње-сироче изабрао је Едисон за прву грамофонску плочу, која се данас чува као велика музејска вредност.

Кишне капи

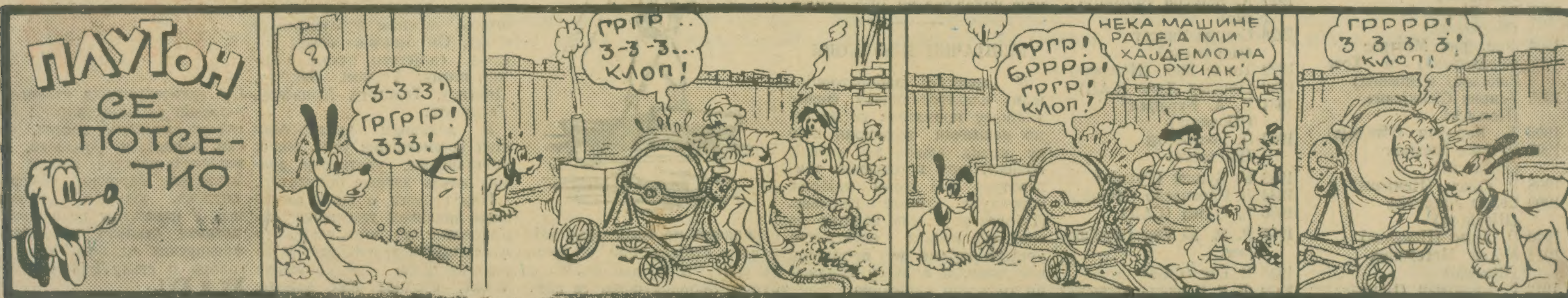

Готово сви уметници цртају кишне капи на исти начин. На њиховим сликама оне имају крушкаст облик; меко су заобљене на једном, а издужене на другом крају. Међутим, таквих кишних капи готово и нема, кажу научници. „Кад цртају кишу, уметници се изгледа инспиришу капљицама које капљу из неисправне славине у њиховим купатилима", казао је недавно у шали један метеоролог који је проучио преко 200.000 снимака кишних капи.

Велика кишна кап има обично облик печуркиног клобука, с готово равним „дном" и заобљеним врхом, док су оне мање готово увек округле као лопта. Величина кишних капи креће се између 2,5 милиметра и једног сантиметра у ширину, и од 2 до 4 милиметра у „висину".

Поред „печурки" и „лопти", постоји још неколико облика кишних капи, мада су сви они само прелазни облици кроз које једна велика кап прође пре но што се распрсне у две или више ситних. Велика кишна кап, тј. „печурка", почиње да се дели на тај начин што се најпре издужи и добије облик махуне кикирикија. Један део „кикирикија" почиње да подрхтава, а затим се његова два краја све више удаљавају један од другог, тако да их најзад спајају само танке водене нити. Те нити могу да буду четири до пет пута дуже од пречника кишне капи. Најзад, нити се кидају и од једне кишне капи облика печурке настају две или више „лоптица".

Снимање и класификовање кишних капи има веома велики значај у метеорологији, јер се, уз остале податке, по њиховом облику и величини с већим процентом вероватноће може предвиђати време.

ЗАПАЉЕНЕ КОЛИБЕ
ПОМОГЛЕ УСТАНИЧКИМ ДИПЛОМАТИМА

Друга народна скупштина устаничке Србије била је сазвана за 24 април 1804 године у селу Остружници, петнаестак километара западно од Београда. То је било непуна три месеца после скупштине у Орашцу, на којој је Карађорђе изабран за вођу устанка. У времену између ове две скупштине устаници су водили више бојева с Турцима и већ су опседали и сам Београд. Економски, он је био блокиран још од самог почетка устанка, пошто је било пресечено свако снабдевање града огревом и храном. На ослобођеној територији, која је захватала читаву Шумадију и крајеве у западном и јужном делу Србије, требало је организовати власт нове српске државе која се почињала стварати. Сем тога, требало је обезбедити и снабдевање устаничке војске оружјем и другим ратним потребама. То су били разлози који су изискивали договор народних претставника. На дневном реду било је и питање аустриске интервенције. Наиме, на тражење београдских Турака, Аустрија је чинила кораке у циљу обуставља дањих устаничких акција.

Карађорђев писар Јанићије Ђурић упутио је позиве старешинама и осталим народним првацима за учешће на скупштини у Остружници, где су се с војском налазиле главне војводе. У позивима је јављено о чему ће скупштина решавати. Нахиски прваци позивани су да поведу „по два или три добра и поштена човека“, пошто ће се извршити и избор судија. Успостављање судова и избор судија, који ће судити „по правди“ пошто у Србији није било никаквог писаног закона, значило је крупан корак у организовању народне власти у ослобођеној земљи.

Отварајући Остружничку скупштину, Карађорђе је посланицима саопштио да је аустриски генерал Ђенејн, командант јужне аустриске границе са седиштем у Петроварадину, тражио да се у Земуну одржи састанак између устаничких и турских претставника како би дошло до измирења. Скупштина је утврдила девет тачака својих захтева. Ако се они усвоје на тим преговорима, онда може доћи до обустављања борбе. Први захтев био је да се дахије истерају из Београда и Београдског пашалука. Било је јасно да дахије неће прихватити овај захтев, па су устаници унапред знали да ће се преговори завршити без резултата. За делегате који ће отпутовати на преговоре скупштина је изабрала најистакнутије људе устанка: Карађорђа, Јанка Катића, Младена Миловановића, проту Матеју Ненадовића, Танаска Рајића и још неке.

На дан 28 априла делегати су прешли Саву и њеном левом обалом довезли се колима до Земуна. Карађорђе је седео у једним колима с Јанком Катићем и протом Матејом, у пратњи импозантног Антоније Пљакића, обученог у раскошно одело и наоружаног дугом пушком. Он је пратио Карађорђа као његов лични чувар. По доласку у Земун делегате је одмах примио генерал Ђенејн у башти земунске војне команде. Кад су Срби стигли, генерал је био окружен групом својих официра, док је дванаест Турака, претставника турске власти из Београда, седело с његове десне стране. Појаву устаничких старешина Турци нису примили равнодушно. Један од њих добацио је показујући на Карађорђа:

— Је ли то Црни Ђорђе?

Карађорђе му је одговорио:

— Којекуде, баш сам Турцима црн, а ником другом; а још ћу им црњи бити ако жив Ђорђе буде.

Карађорђе, прота Матеја и Јанко Катић добили су столице да седну, док су остали делегати стали иза њих. Пљакић је био иза Карађорђа и живо мотрио на Турке. Преговори су почели питањем генерала Ђенејна зашто се Срби бију с Турцима. Његово питање тумач је превео на српски. С муком савлађујући своје узбуђење, делегати су говорили један за другим и излагали злочине које су Турци починили по Србији, а као врхунац свега демонски план сече највиђенијих људи. С турске стране рекоше:

— Што је било било, неће аге сад онако чинити, и они се кају.

Генерал Ђенејн упита:

— Шта захтевате ви од Турака, шта ли Турци од вас? Мени је мој двор наредио да вас помирим.

Српски делегати тада прочиташе девет тачака својих захтева, против којих су Турци негодовали. Генерал је наваљивао да се измире. Разговор је прешао у препирку из које је избијало устаничко узбуђење и несавладљива мржња према Турцима. Кад год Срби помену злочине, разне зулуме и пљачку, Турци, знајући за своја недела, скрећу разговор на нешто друго. Они мање говоре него српски делегати.

Док су се водили ови разговори у башти главне команде у Земуну, спретни Аћим Дољанац, из Остружнице, кришом је прешао Саву и прикрао се Топчидеру а да га нико није приметио. Негде око ушћа Топчидерске Реке у Саву налазило се десетак напуштених колиба. Дољанац је добио наређење да ове колибе запали баш у часу када се воде преговори са Турцима, и то све истовремено, и да ватру распламсава тако да се облаци дима високо дижу. Потом да се неопажено изгуби као што се и привукао.

У току преговора генерал Ђенејн подржавао је турске разлоге и трудио се да дође до помирења. За њега би био велики успех кад би могао да извести своју владу да је путем преговора успео да умири побуњену Србију. Но, преговори трају доста дуго без резултата, што су устанички делегати, уосталом, и очекивали. Осећајући да наступа тренутак кад ће доћи до прекида разговора, српски делегати често су крадимице погледали ка Топчидеру, очекујући да Аћим Дољанац већ једном почне... И, заиста, опазише густе димове који су се ширили и дизали високо. Катић скочи и повика, тобоже згранут:

— Нуто, господине, ви нас на царски ваш образ преведосте преко Саве, а дахије пале куће и робе сиротињу као вуци овце без пастира.

Изненађен, генерал Ђенејн устаде са свога места и, кад виде високе димове, окрете се Турцима вичући:

— Ви сте једне кесеције, ви сте једни бунтовници, ви сте вашег везира убили, ви српске кнезове исекосте; мене цар послао да народ склоним да се помирите, а ви пред очима мога цара, који је мене уместо себе послао, сиротињу палите и убијате.

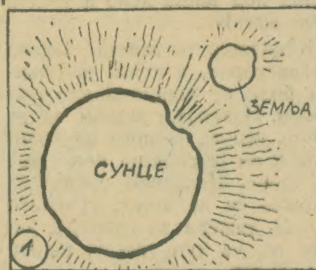
Разгневљени генерал говорио је још дуго, док су се Турци узалуд бранили да то није њихово дело.

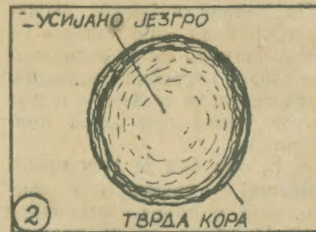
Прекидајући на тај начин преговоре, српски делегати вратише се у Остружницу под утиском да је аустриски владин претставник био уверен у праведност побуда које су руководиле српски народ да отпочне борбу.

По њиховом доласку у Остружницу скупштина је наставила рад и поздравила прекид преговора и продужење борбе. Донесена је одлука о успостављању судова у земљи, о образовању војске од 25.000 људи за напад на Београд и о зајму од 50.000 гроша који би се закључио код земунских Срба за набавку барута и других ратних потреба.

После девет дана рада, трећег маја, закључена је Остружничка скупштина. Старешине су отишле сваки у свој крај да спремају војску за напад на Београд.

ОД АМЕБЕ ДО ЧОВЕКА

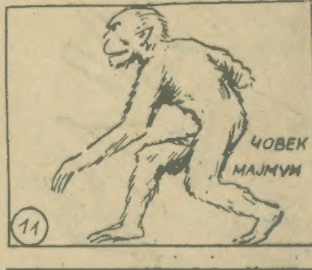

Догађа се у романима да главна личност покаткад, у дну фиоке каквог старог ормана, пронађе скривене породичне документе у којима открива „тајну“ свога рођења. Слично откриће недавно је узбудило читаво човечанство. Реч је о пронађеним примерцима риба званих селекант, које, према најновијим научним објашњењима, претстављају најдаљег претка живих бића на земљи. Ово откриће уствари је последња карика у ланцу прошлости човечанства. Она сведочи о томе како је постао човек.

Слично откриће узбудило је човечанство и 1938 године, кад је у државни музеј у Капу унесен примерак рибе зване латимерија, коју су научници сматрали за најстарији примерак ове врсте. Према њиховом мишљењу, риба латимерија ишчезла је из мора пре 60 милиона година. Истовремено, ово је потстакло научнике да наставе трагање за најдаљим човековим претком. У научном речнику латимерија је добила место између риба какве смо ми навикли да гледамо и оних других, давно ишчезлих, званих диплодокус.

Научници су, с тим у вези, направили и неколико цртежа који објашњавају еволуцију живота на земљи (те цртеже доносимо горе). Одмах се уочава период у коме су рибе биле углавном једина жива бића, а касније водоземци, крупних размера, који су временом изишли на чврсто тло и потпуно га освојили.

Баш у томе и лежи проблем. У науци је остала тајна која је риба прва изишла на суво. Није се тачно знало да ли је она имала делове налик на ноге, можда нешто слично рукама, крила или што друго. Јер, посматрајући данашње рибе, наметала се претпоставка да су и њихови најдаљи преци морали имати слична обележја. У томе и јесте значај најновијег открића рибе селекант. Наиме, код ње постоји читав „ланац“ коштаних делова, који наговештавају касније удове мајмуна, а затим човека.

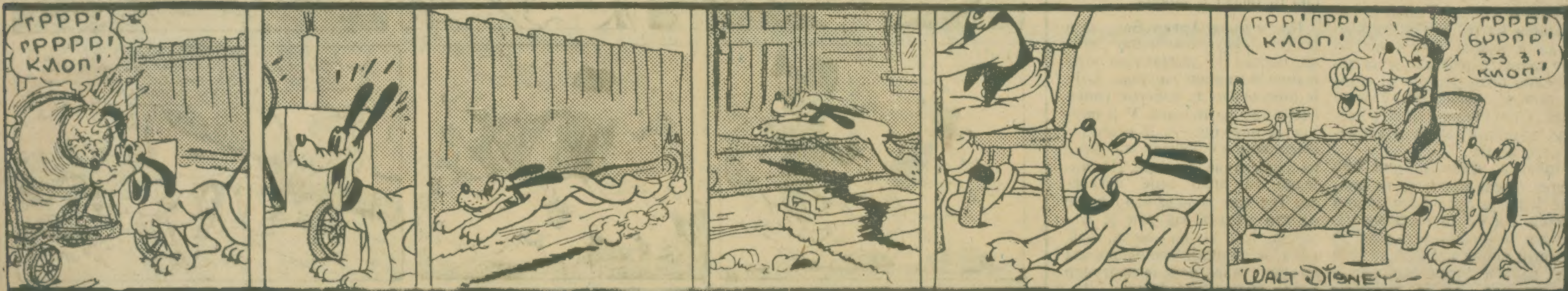
Тако је открићем селеканта, изгледа, најзад објашњено да је, према већ ранијим претпоставкама и неким утврђеним чињеницама, риба доиста човеков предак.

УПРКОС ТАЛАСИМА

Светионик Едистон подигнут је у веома бурном пределу мора, на највишој из групе опасних клисура, удаљених око четрнаест миља од енглеске обале. Налазећи се у пределу где владају сталне буре и велики таласи, Едистон је имао бурну историју. Први пут почео је да се подиже 1696 до 1698. Ондашњи градитељи више су пазили да подигну неко утврђење које би служило као светионик, јер је требало да издржи силне и сталне олује које ту бесне. У плану за изградњу било је све предвиђено, али и поред тога светионик није могао да издржи ударце таласа. Подножје светионика ишчезло је 1703 године у бури оркана, који је владао више дана. С подножјем је ишчезао у дубинама мора и градитељ светионика Винцтенлу.

Три године после те катастрофе наишао је туда, на повратку у домовину, енглески ратни брод „Виншелси“, али је и он ишчезао у бурама. Одмах после те несреће, на истом месту почело је грађење светионика, који је довршен 1709 године. Готово педесет година овај други светионик борио се с таласима, али је пао као жртва пожара који је избио 1755 године. Ускоро после тога инжењер Смитон почео је да подиже светионик од камена и гвожђа, који је постао узор за све сличне грађевине. После 122 године примећено је да је и том цињу, који се дизао 23 метра изнад површине мора, подгрижено подножје. Да би се избегла катастрофа, цео светионик је растављен, па су делови пренесени на једно заклоњеније место и поново састављени, одакле и сад осветљава пут поморцима. Неко време није се мислило на подизање новог светионика на његовом старом месту, али је потреба то изискивала, па је 1882 саграђен нови, кудикамо чвршћи светионик него што су били његови претходници. Уствари, он означава праву победу човека над бесом природе. Овај светионик саграђен је сав од челика.

Лош ђак, лош војник, али ДАРОВИТ КЊИЖЕВНИК

Године 1793 Француска је објавила рат Великој Британији. Полако и без журбе острвско краљевство припремало се за одбрану.

У Ридингу, на вежбалишту једне од најславнијих коњичких регименти, један стари наредник усрдно се трудио да своје нове регруте научи вештини јахања.

— Како напредују новајлије? — запитао га је један капетан који је био дошао да надгледа обуку регрута.

— Кроз два-три месеца они ће се већ борити у Француској, — одговорио је наредник поносно. — Погледајте како коњи под њима лепо и уједначено касају.

Коњаници су заиста јахали беспрекорно, а коњи под њима били су сврстани као под конац. Изненада, једном од регрута испала је нога из узенгије и он је полетео коњу преко главе. Неколико тренутака одржао се на коњу, грчевито му се држећи за гриву, а затим се, уз туп тресак, нашао на земљи.

Од узорне војничке дисциплине и реда није остало ни трага. Регрути су се грохотом смејали, а несрећни коњаник једва се дигао са земље и храмљући повео свог коња према штали.

— Е, ово вам је баш прави коњаник! — узвикнуо је официр, који и поред свих напора није могао да се уздржи од смеха. — Ко је он?

Суморан и постиђен, наредник је одговорио:

— То је регрут Силас Томкин Камбербек. Он се увек нађе на земљи. Није ни налик на остале.

Наредник је презирао Камбербека, али су регрути волели свог незграпног и неспретног друга, мада су се често шалили на његов рачун. Он је с добродушним осмехом подносио њихове шале, а сваке вечери причао им је дуге, занимљиве приче или је место њих писао писма њиховим родитељима и остављеним драганама. За узврат, они су се старали да његова војничка опрема буде увек у реду.

— Чије су ово зарђале корице од сабље? — загрмео је једног дана дежурни официр.

— Молим вас, господине, да ли су јако зарђале? — чуо се из строја танак глас.

— Страховито, — бесно је одвратио официр.

— Онда мора да су моје, — рече тужно Камбербек и иступи из реда.

Око неспретног војника почеле су да се испредају приче. Он, додуше, није умео да се држи на коњу и његова опрема била је увек у нереду, али се зато одликовао способностима какве се у оно време нису могле наћи код обичног војника енглеске војске. Једном га је, например, дежурни официр затекао како чита неку латинску књигу, а другом приликом неспретни и бојажљиви Камбербек исправио је свог капетана кад је овај погрешно цитирао једну Еврипидову реченицу.

— Ко је он? Одакле је дошао? Зашто се добровољно пријавио у војску кад за војнички позив нема нимало склоности? — питали су се његови другови и официри. Неки су веровали да је он то учинио због несрећне љубави, док су други били убеђени да се склонио у војску да би замео траг и избегао казну за неки злочин.

Једног дана, кад се Камбербек налазио са својим друговима у оближњем селу, зауставио га је неки млад поручник из једне друге јединице и запитао га како се зове.

— Редов Камбербек, господине, — одговорио је он.

— Мене ти не можеш да превариш, — рекао му је официр. — Ја знам ко си и буди сигуран да ћу те пријавити.

После извесног времена, кад је већ свима било јасно да од Камбербека никад неће постати војник, капетан га је преместио на рад у болницу, где су му дали да негује болеснике од великих богиња. Једног јутра у болницу је дошао капетан с неким човеком у цивилном оделу. Кад су ушли у собу у којој је Камбербек вредно рибао патос, странац га је погледао, а затим се обратио капетану:

— То је он, мој млађи брат. Пао је на испиту који је био услов за добијање стипендије на универзитету у Кембрицу. После тог испита нестао је незнано куд. Недавно је неко јавио универзитетским властима да се налази у вашој јединици.

— Прекини посао, Камбербече! Отпуштен си из војске, — рекао је на то капетан.

То по подне напустио је одбегли студент своју касарну. Није имао успеха у војсци, као што га није имао ни у школи.

А ипак, да је остао у војсци и посветио се војничком позиву, он можда никад не би написао „Кубла-кана“ и „Кристабелу“, нити би енглеску књижевност обогатио својим дивним преводима Шилерових драма „Пиколомини“ и „Валенштајнова смрт“. Јер, неспретни регрут Камбербек био је уствари Семјуел Тејлор Колриџ, који је доцније постао један од оснивача и истовремено најдаровитији претставник романтизма у енглеској књижевности и један од највећих књижевних критичара.

РТ ракова

Приче о Индији и њеним богатствима, које су ширили Арабљани још пре открића Новог Света, појачале су жељу Европљана да крену у ту „чаробну земљу“. Али, више него ико, тим причама били су занети Португалци, који су највише долазили у додир са Арабљанима и тежили да пронађу пут у Индију. Да би то постигли, требало је да оплове око Африке. Путујући, они су испитали неке пределе западне афричке обале. Упознајући дотад непознате крајеве, они су им надевали имена, како је тада био обичај. Једнога дана они су наишли на ушће неке реке у коме су видели огромне количине ракова, па су рт који се налазио испред тога ушћа назвали Capo dos Camaraos, што значи — рт ракова. Енглези су од тога направили Cape Camereonoons, те су то име унели у своје тадање поморске карте. По томе је доцније цео један крај на западној обали Африке добио име Камерун.

Неки путници који су доцније боравили у тим пределима забележили су да сваке три године велике количине ракова долазе до ушћа камерунских река Дијамбе и Вури. То сељење траје по неколико дана. Рачићи имају ружичасту боју. Чим се они појаве, урођеници одмах остављају све послове у кући и на имању, па јуре према реци, по којој заплове чамцима и корпама лове ракове у великим количинама. Ти ракови су за њих права посластица. Пошто их свеже не могу све појести, суше их према ватри, па доцније продају. Неколико дана пошто су се појавили, ракови нагло ишчезавају.

Камерун је иначе област у Екваторијалној Африци, која захвата предео између морске обале и језера Чада. У њему, поред осталог, успевају кафа, какао, банане, памук, кукуруз, пиринач итд.

Дужи и краћи „ТРЕН ОКА“

У записима једног ловца може се наћи и ово: „Био сам на трагу ласице. Спазио сам је кад је улетела у шупљину једног стабла, десетак метара над земљом. Док сам нишанио, она је стајала мирно у отвору и посматрала ме. У тренутку кад је зрно полетело према њој, нестала је. Погодио сам је! — помислих. Али, само неколико секунди доцније ласица је опет била на истом месту и гледала у мене. Поново сам опалио и она је, као громом погођена, ишчезла. Пошто сам са истим успехом утрошио десетак метака, прошла ме је воља да је даље ловим. Помислио сам да је та животињица

била у стању да спази зрно у лету и да га избегне...“

Ловачка прича? Тешко је одговорити на то, али је утврђено да поједине животиње имају савршен рефлекс и да изванредно брзо реагују на спољне утицаје, много брже него човек. Оне, уствари, имају потпуно друкчији појам о времену него људи.

Модерна физика учи да је време релативно; да не протиче једнако брзо свим живим бићима. Да би се то боље разумело, потребно је знати да оно што човек назива „треном ока“ износи један осамнаести део секунде. То је најкраћи временски размак који људи својим чулима могу да запазе. Опити су показали да „трен ока“ код пужа траје једну четвртину секунде, а код морског пса тридесети део секунде.

Кад човек и пуж посматрају исте покрете, они ће се пужу учинити четири и по пута бржи него човеку. То је разумљиво, јер је пужев „трен ока“ четири и по пута дужи него човечји. Напротив, морском псу сви покрети изгледају спорији него човеку. Оно што би њему изгледало брзо, то човек не би уопште могао јасно да види. Тако морски пас — под претпоставком да је то изводљиво — не би уопште могао да гледа наше филмове, јер се на платну за један секунд промени осамнаест слика, које се у човечјем оку повежу у покрет, док би их ова морска неман видела појединачно. За морског пса требало би правити филмове код којих се слике смењују брзином од тридесет у секунди. Овакве филмове, опет, човек не би могао да прати.

Сматра се да међу животиње с најбољим рефлексом, чији „трен ока“ најкраће траје, спадају и морски гавранови. Славни истраживач поларних предела Пири записао је да је ту птицу немогућно погодити из пушке, чак ни онда кад је удаљена од човека свега тридесет метара, јер у оном тренутку кад зрно полети на њу — она га опази и зарони.

Природњак Артур Бен, који је дуго проучавао живот птица, описао је драматичан крај једног поларног гњурца, који је покушавао да избегне унакрсну ватру из пушака. У једном заливу опколило га је осам ловаца, који су пуцали на њега из непосредне близини. Но, ниједно га зрно није погађало. Тек кад је испаљено више од сто метака, гњурац је пао мртав, али не од метка, већ, како је доцније утврђено, од срчаног удара који је наступио услед силног узбуђења.

ВЕРОВАЛИ или не...

ПРВИ ФАРОВИ НА ЛОКОМОТИВАМА

Прве локомотиве и железничке композиције нису имале осветљења. Тек 1830 године локомотиве су добиле прве „фарове“. Ти „фарови“ уствари су били мали

теретни вагони без ограде и с металним дном, на којима је била запаљена ватра и које је локомотива гурала испред себе.

ЧЕТВОРОГОДИШЊИ УМЕТНИК

Бечки композитор Лео Фал (1873—1925) научио је да свира на виолини још у својој трећој години. Кад је имао четири године он је већ био професионални виолиниста и свирао је у једном бечком оркестру.

МЕСТО НАГРАДЕ — КАЗНА

У Хуеу, у Анаму, налази се пагода-споменик која је била подигнута у част једног сиромашног рибара који је постао мандарин, јер је нашао изгубљену лобању неког давно преминулог цара. Међутим, због тога што је својим рукама обичног човека додирнуо нађену „светињу“, рибара су, и то истог дана кад су га произвели за мандарина, осудили на смрт. На месту где је рибар-мандарин погубљен сазидана је касније пагода.

ФРИЗУРА У ОБЛИКУ КАПА

У племену Кимпоко, у Африци, сви домороци чешљају косу на исти начин.

Њихове фризуре претстављају верну копију округлих морнарских капа. На тим капама-фризурама не недостају чак ни дугачке украсне пантљике.

„КУЛА ГЛУПОСТИ“

У близини морске обале крај Еплдора, у Енглеској, на врху једног брега и данас стоји камена кула коју је пре једног и по века сазидао неки трговац и бродовласник да би с ње могао да посматра повратак својих бродова из прекоморских земаља. Али, он је превидео једну једноставну ствар: да један други брег потпуно заклања видик и да се због тога с врха његове куле море уопште не може сагледати. Његову никад неупотребљену осматрачницу народ је назвао „кула глупости“.

НЕОБИЧНЕ СТАЈЕ ЗА КОЗЕ

Од свих домаћих животиња, у афричком племену Макарере највише има коза. Њихове козе не проводе ноћ у тору или у дворишту,

већ на врху куластих кровова на колибама. Због тога се уз сваку колибу налазе наслоњене бар једне лествице да би козе лакше могле да „оду на спавање“.

МЕДЕНО ИМЕ

У Лос Анђелосу, у Калифорнији, живи једна девојка која се зове Хони Би. Преведено на наш језик, њено име гласило би — Медена Пчела.

КАД ЈЕ АУТОМОБИЛИЗАМ БИО ЈОШ У ПОВОЈУ...

У америчкој савезној држави Канзасу постојао је некад закон по коме је сваки шофер био обавезан да на недељу дана унапред пријави пролазак свог аутомобила кроз известан крај како би месне власти имале довољно времена да обавесте становништво „да се не плаши кад поред њихових кућа буду прошла кола која сама иду“.

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати кратку биографију једног нашег великог научника-филолога.

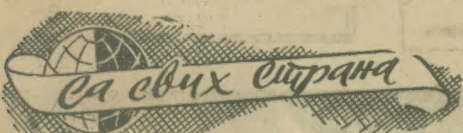
Родио се 6 јула 1838 године у Вараждину, а умро 5 августа 1923 у Бечу. Основну школу и три разреда гимназије завршио је у Вараждину, а 1856 гимназију у Загребу. У Бечу је студирао класичну филологију. Године 1860 постао је суплент гимназије у Загребу, а годину дана доцније стални учитељ. Био је професор гимназије од 1860 до 1870 године, кад је отпуштен из државне службе због тога што је протестовао због једне антинационалне демонстрације. Пред крај свог службовања у гимназији предавао је српскохрватски и старословенски; иначе је предавао класичне језике. Био је секретар Матице илирске, затим секретар Земаљског школског вијећа. Године 1863 покренуо је часопис „Књижевник“, а 1866 учествовао је у састављању статута Југословенске академије, у којој је био други секретар. Године 1871 положио је докторат у Лајпцигу. У току своје дугогодишње службе био је ванредни професор упоредне граматике на универзитету у Одеси, затим професор берлинског универзитета, где је почео да издаје свој чувени архив за славенску филологију. Потом је био професор универзитета у Петрограду, а касније професор универзитета у Бечу, где је и пензионисан.

Да ли сте се сетили о коме је реч? Ако нисте, читајте даље.

Он је у своје време био централна личност словенске филологије, човек ретког талента, огромне радиности и највећих и најтешњих веза са свима славистима. Његов Архив у 37 великих књига садржи безброј његових чланака, оцена, приказа и најразличитијих прилога. Његова издања старих текстова иду у хиљаде штампаних страница. Био је члан многих светских и свих словенских академија.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Др Ватрослав Јагић)

ЦРНА КУГЛА, ЦРВЕНА ЗВЕЗДА И РЕП ЛАСТАВИЦЕ

На почетку 19 века почела се живље развијати поморска веза између Америке и Европе. После 1816 године Сједињене Америчке Државе основале су редовну поморску пругу између Њујорка и Ливерпула, на којој су бродови полазили сваког првог и шеснаестог у месецу. Та пруга названа је — црна кугла. Доцније је основана и друга пруга, названа — црвена звезда. На тој прузи саобраћали су бродови који су полазили сваког двадесет првог у месецу. Реп ластавице је такође назив пруге, на којој је брод полазио сваког осмог у месецу. На тај начин Сједињене Америчке Државе добиле су редован недељни саобраћај са Европом. Убрзо су уређене и друге пруге: са Глазговом, Лондоном, Авром, Хамбургом и лукама у Средоземном Мору.

ПЕЦАРОШ

Пецарош је једна врста рибе која живи на дну мора; обично где има повисоке траве у којој се притаји и чека плен. Ова риба живи у свим европским морима, а највише је има у Средоземном Мору, па, разуме се, и у Јадранском. Пецарош може достићи дужину до једног метра, а некад и више. Има велику главу, али су му отвори шкрга веома мали. Пљосната глава заузима три четвртине тела. Уста су му велика и широка. У њима се налазе оштри зуби. На глави, изнад самих уста, налази се један штаполик израштај на чијем се врху лелуја делић меснате материје. Пецарош као скамењен лежи на дну, у трави, и чека плен. За то време вршак израштаја њиха се и мами рибе. Пецароша рибе тешко опазе, јер је обично покривен муљем. За онај израштај оне мисле да је неки мастан залогај, па појуре да га прогутају, али се у истом часу отворе уста пецароша и жртва је за трен ока у његовом желуцу. Пецарош све једе. Толико је прождрљив да чак и онда када је уловљен у мрежу с другим рибама он их напада и прождире. Младунци пецароша не живе на дну, него на површини мора и нимало не личе на одрасле. Месо пецароша веома је укусно.

НЕОБИЧАН СИГНАЛИЗАТОР

Звук се у води преноси 4,2 пута брже него у ваздуху, па се то у поморству искористило за такозвано подморско сигнализирање. За то служе нарочити апарати, којима су снабдевени бродови који плове пределима где често владају магле. Али, још пре тих модерних апарата рибари Цејлона знали су да се звук преноси брже кроз воду. Зато, кад су два рибара толико удаљени један од другога да не чују међусобно глас, онда се они служе једним својим нарочитим апаратом. То је глинени суд који један рибар потопи у воду и удара штапићем толико пута колико одговара уговореном знаку. Његов друг прима те сигнале на тај начин што прислони уво на дно свог чамца и слуша звуке.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЈЕДНА БАКТЕРИЈА — ПРОУЗРОКОВАЧ ВИШЕ БОЛЕСТИ

Два лекара са универзитета у Лос Анђелосу, после дужег истраживања дошли су до закључка да многе болести код свиња, пацова, оваца и говеда, па чак и менингитис код људи, потичу из истог извора. Проузроковач свих тих болести је једна бактерија из групе пастеруела, која је распрострањена по целом свету. Доцнијим испитивањем утврђено је да постоје два типа у тој групи, али је један од њих тако редак да само други долази у питање. То практично значи, кажу ови лекари, да ће лечење бити знатно олакшано, јер ако, рецимо, пеницилин лечи једну од тих болести, онда би се исти лек могао применити и код свих осталих.

ЗБОГ СВЕ ВЕЋЕ БРЗИНЕ АВИОНА

На последњем међународном састанку аеронаутичких стручњака решавано је о једном проблему који је настао као последица сувише велике брзине авиона. Например, авион прелети растојање од Сингапура до Бангкока за 6 часова, а извештај о његовом поласку путује 1 час и 12 минута. То је било у реду. Али, више није у реду откако су ушли у употребу млазни авиони "Комет", који то растојање прелазе за свега 90 минута. Сад се све чешће догађа да извештаји о поласку стигну после авиона, па ће ускоро бити неопходно да аеродроми добију радио-аутоматске телепринтере.

РАДОВИ СТАРИХ РИМЉАНА

Често се говори о грађевинским радовима старих Римљана, чији се остаци и данас налазе по свим земљама до којих су они некад били допрли. Уствари, ниједну од тих грађевина нису подигли сами римски грађани. Све су то за њих радили други — робови. Слободан грађанин могао је бити: државник, свештеник, адвокат, трговац на велико и мало (и учитељи су се сматрали трговцима), занатлија или пољопривредник. Све тешке физичке радове обављали су робови, поред неких интелектуалних. Јавни робови употребљавани су за јавне радове, гашење пожара, одржавање чистоће у граду и слично. Они су, дакле, подигли све оне многобројне друмове, водоводе и остале велелепне грађевине.

ВРАТА ОД ГУМЕ

У једној британској фабрици аутомобила израђена су двокрилна врата од гуме. Ово су врата прва своје врсте на свету. Висока су три и по а широка три метра. Преимућство ових врата састоји се у томе што неко возило које иде из једне фабричке просторије у другу само их отвара гурањем, а она се после проласка возила сама затварају.

СМУЧКЕ ОД АЛУМИНИЈУМА

У Француској се већ израђују алуминијумске смучке. Оне су начињене од три слоја дуралуминијума и по изгледу се ничим не разликују од обичних. Међутим, оне су много јаче, мање се деформишу на влази и топлоти и не морају се много одржавати. Цена алуминијумских смучки засад је још висока, јер је израђен само мали број примерака, али се произвођачи надају да ће оне ускоро и по цени моћи са успехом да конкуришу дрвеним.

РИБЕ НИСУ НЕМЕ

Народно веровање да су рибе неме није тачно. Готово све оне испуштају гласове, само су они тако слаби да наше уво није у стању да их чује. Тако бар кажу неки зоолози. Ово је недавно хтео да утврди и директор зоолошког врта у Берлину. Он је начинио нарочити, веома осетљиви микрофон и помоћу њега ослушкивао рибе у акваријуму. Кад је једном у акваријум бацио салату, из микрофона су се чули гласови који су, како он каже, личили на певање.

ЗАШТИТА ОД МАГЛЕ

Прве недеље децембра 1952 године у Лондону је владала страховита магла, која је утицала на повећање броја обољења органа за дисање. Смрт них случајева од запаљења плућа и бронхитиса било је готово трипут више него обично. Лекари су препоручивали да се тих дана носе на лицу нарочите маске од газе. Ово су искористиле неке модне куће, па су одмах пустиле у продају специјалне материјале у боји, чије је заштитно дејство било готово незнатно.

АМЕБА

Амеба (од грчке речи амбоибос што значи промењљив) је најпростије саграђена једноћелична праживотиња. То су микроскопски мале голе грумуљице живе супстанце, које имају једно или више ћеличних једараца. Облик тела стално им се мења. Крећу се помоћу несталних изданака. Храну (обично алге и бактерије) узимају ма којим делом тела. Амебе се множе простом деобом. Оне су претежно становници слатких вода, док мањи број врста живи у морима или влажној земљи. Када се исуши вода, амеба се зачаури и живи у чаури све док поново не сиђе у воду. Зачаурену амебу могу да преносе ветрови или животиње. Неке амебе живе као паразити у дебелом цреву човека.

НАЈМАЊИ И НАЈСКУПЉИ ЧАСОВНИК

Француз Дaржије, из Сен Волтра, начинио је мајушан ручни сат који ће радити две године без навијања. Он има батерију и трансформатор и необично је прецизан. Конструктору је најтеже било начинити електрични генератор, који није већи од зрна кукуруза. Колико су и остали делови сићушни види се из тога што би било потребно сто милиона батерија каква је његова да би се упалила сијалица од 100 вати. Овај часовник стаје око 100.000 фунти стерлинга.

АВИОН С НАЈВЕЋОМ НОСИВОШЋУ

Амерички авион XC-99 недавно је тукао рекорд у тежини товара пренесеног на велику даљину. Он је од Тексаса до Франкфурта на Мајни пренео 27.300 килограма ратног материјала. То је истовремено и највећи авион. Распон његових крила износи 70, а дужина трупа 55,7 метара. Он има шест мотора од 3.500 коњских снага, лети брзином од 480 километара на час, а његов радијус дејства износи 13.500 километара. Авион је за годину дана пренео око 7 милиона килограма робе.

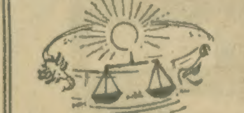
... птица бубукулус ибис, једна врста чапље, служи афричким урођеницима уместо чобана. Неколико ових птица у стању је да чува читаво крдо волова.

Док волови пасу, птице мирно стоје на њиховим леђима. Али, ако волови покушају да се удаље с пасишта, оне их стану ударати својим оштрим кљуновима.

...на Новом Зеланду живи птица ки, која припада фамилији папагаја. Ки се не плаши људи и кад човек случајно наиђе на јато ових птица оно полази за њим и прати га по неколико километара.

...дванаест звезданих јата која се налазе на еклиптици познатa су још од најстаријих времена под заједничким именом „Животињски круг“

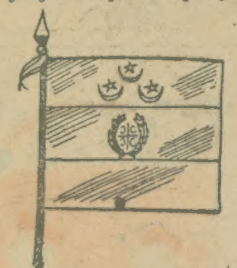

или „Зодијак“. Једанаест од тих јата носе животињска имена, а само једно име предмета. То јато — изузетак зове се „Теразије“.

... ирски јелен, који је изумро још у Средњем веку, имао је рогове с распоном од четири и по метра.

...за време Римљана Земун је био станица једне дунавске флоте. Земун се тада називао Таурунум.

...прва српска трговачка застава појавила се на бродовима који су пловили Дунавом, и то 1835 године. Застава је била црвено-жута-плава. На црвеном пољу имала је три звезде и три полумесеца, јер је у то време Србија

била турска вазална држава и употреба заставе морала је бити одобрена нарочитим ферманом. На средини заставе, на жутом пољу, налазио се грб Србије оивичен храстовим лишћем.

... истраживачи поларних крајева служе се искључиво дрвеним виљушкама и кашикама, јер је дрво слаб спроводник топлоте. Металне кашике и виљушке лепиле би се за кожу на великим хладноћама.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

12	44	63	3	24	58	38	16	80
52	13	36	22	11	79	43	49	33
71	15	41	48	26	2	30	77	35
64	75	59	32	18	55	42	50	20
54	1	37	21	61	14	8	39	5
10	28	19	69	72	31	45	52	27
46	51	76	74	65	4	23	66	17
34	6	56	25	40	62	67	70	47
60	68	29	78	7	73	81	57	9

ЗА ЧЕТИРИ МИНУТА

У овом квадрату прецртајте оловком бројеве, али по реду: један, два, три, четири итд. до 81. Кад почнете погледајте на сат, а тако исто и кад прецртате последњи број, 81, да бисте знали за које сте време свршили прецртавање. Успели сте ако то постигнете за четири минута.

Ово може да буде и забавна игра ако има више деце. Сваки нека изради по један овакав квадрат са истим распоредом бројева, па сви у исто време нека почну с брисањем. Ко први избрише, победио је.

КОЛИКО ЈЕ СТАР МИЋА

За три године Мића ће бити трипут старији него што је био пре три године? Колико му је сада година? Ако не знате, ево решења: Мићи је сада шест година.

СЕДАМНАЕСТ ПАЛИДРВАЦА

Као што из самог наслова видите, за ову вам игру треба 17 палидрваца. Поређајте их онако као што вам показује слика. Добићете шест квадрата. Задатак је да се узме пет палидрваца, а да остану само три квадрата. Притом се шибице не смеју поново ређати, већ само треба дићи пет шибица.

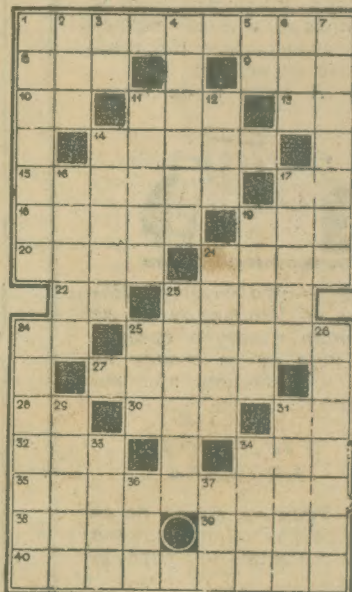
Ако не знате како да то урадите, ево решења. Из првог и трећег квадрата узмите оба спољна палидрвца, а из петог само доње, и тако ће остати три квадрата: други, четврти и шести.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) наш савремени књижевник; 8) јужно воће; 9) дело америчког књижевника Хермана Мелвила; 10) слово латинице; 11) статуа; 13) врста песме; 14) младић; 15) доњи свет по грчкој митологији; 17) лична заменица; 18) учесник у сињској витешкој игри; 19) турска титула. 20) површина; 21) збир; 22) лична заменица; 23) град и пристаниште у Јапану; 24) иницијали нашег песника; 25) конопља; 27) угао; 28) ознака за киловат-час; 30) место у Далмацији; 31) слово латинице; 32) изузев; 34) наш рудник; 35) унети разноликост; 38) пркос; 39) место у Срему; 40) правац у књижевности.

Усправно: 1) тром, непокретан; 2) римски војсковођа који је претрпео пораз у Теутобуршкој Шуми; 3) злато (франц.); 4) градитељ; 5) слово грчке азбуке; 6) назив; 7) мост; 11) казан; 12) два комада. 14) шаргарепа; 16) муслиманско мушко име; 17) основа; 19) врста пите; 21) област у Африци; 23) река у Славонији; 24) велики енглески драматичар; 25) наш савремени сликар; 26) један континент; 29) истинито; 31) мања текућа вода. 33) енглески савремени књижевник; 34) индонежанско острво; 36) упитна заменица; 37) мочвара.

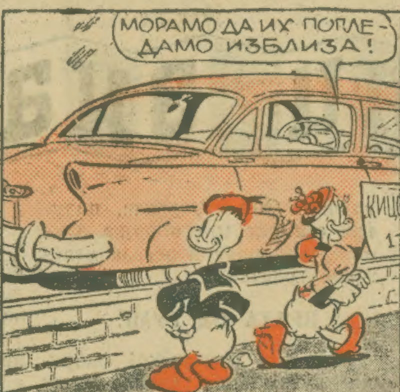
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

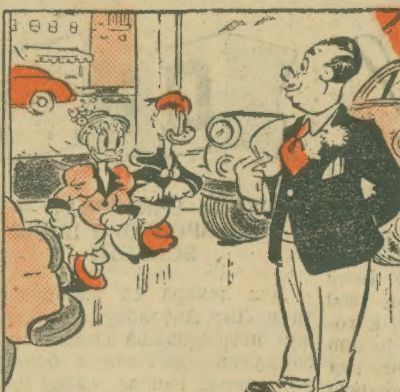
Водоравно: 1) Тара; 5) гарави; 7) Зола; 8) ага; 10) етапа; 12) он; 13) сито; 15) их; 17) номад; 19) Рас; 21) Лена; 22) индиго; 24) атар; 25) Ака; 27) тигар; 29) ал; 30) Амој; 32) ка; 34) амали; 36) ало; 38) Аден. 39) ананас; 41) емир.

Усправно: 1) талас; 2) Арапин; 3) Ра; 4) Ава; 5) Гот; 6) иго; 7) зефир; 9) аноде; 11) атоли; 14) омега; 16) Хаити; 18) Анока; 20) снага; 23) драма; 24) Атика; 26) Албин; 28) романи. 31) Јадар; 33) ала; 35) лес; 37) ене; 40) ам.

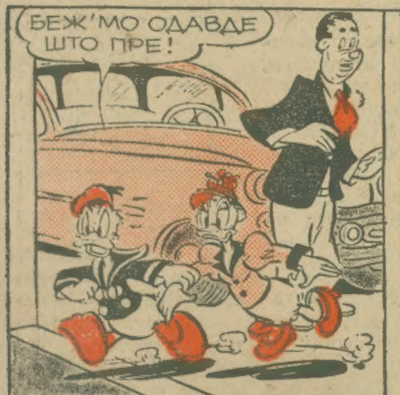

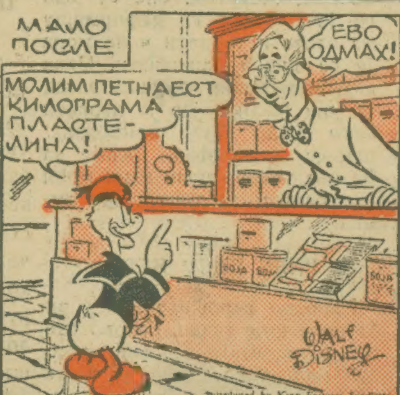

КОЈИ ЈЕ ОДГОВОР ТАЧАН

Идалија је:
главно лице у Шекспировој трагедији
долина у Алпима
надимак грчке богиње
име реке

Прабода Чандродаја је:
познати алхемичар
митско чудовиште
књижевно дело
азиска река

Лорха је:
биљка из Аустралије
јунакиња средњовековног романа
врста лађе
део бомбардера

ОДГОВОР:

Идалија је митолошки надимак грчке богиње Афродите, који је добила по граду Идалију на острву Кипру, где је имала храм и гај.

Прабода Чандродаја је позната индиска драма из средине 11 века. Ово дело је цењено због своје садржине (завере и сплетке на владарском двору због ђердана званог ратнавали), због идеје (рађање Месеца, то јест победа истинске науке над лажном), песничке дикције итд.

Лорха је врста кинеског обалског брода, тако названог по истоименој португалској насеобини у близини Хонгконга.

ПОСЛЕДЊИ ЗУБИ

— Влајо, реци ми који се зуби добијају последњи? — пита учитељ.

— Па, ја мислим вештачки!

КО БИ ТО ЗНАО

Пера Ждера пријавио се за полагање првог разреда гимназије. Наравно, пао је на испиту.

— А како и да положим, — правда се он Попају. — Заокупили па ме једнако питају о стварима које су се десиле ко зна кад, далеко пре мог рођења!

И ЈЕДНИНА И МНОЖИНА

— Реци ми, Влајо, да ли је реч панталоне једнина или множина — пита учитељ?

Влаја мисли, мисли, па ће најпосле несигурно рећи:

— Па, како да кажем... горе је једнина, а доле множина!

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГА ЏОНИЈА

БРОД СТАРОГ КАПЕТАНА ТОМА ТРАУТА „МОРСКА ЛАСТАВИЦА" ПЛОВИО ЈЕ ЗА АМЕРИКУ... ПОРЕД ТОМОВИХ ПРИЈАТЕЉА МАЛОГ ЏОНИЈА И КИНЕЗА ШАНГ ЛИНА НА БРОДУ СЕ НАЛАЗИЛО МНОГО МОРНАРА ПОКУПЉЕНИХ ПО РАЗНИМ ЛУКАМА ДАЛЕКОГ ИСТОКА

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.